



MØTEINNKALLING

Dato: 26.03.2019

UNGDOMSRÅDET

Mandag 01.04.2019 kl. 16:45

Utvalgets faste medlemmer innkalles til møte **01.04.2019 kl. 16:45 på møterom BU15** (ved siden av kantinen).

Medlemmer som ikke kan møte på grunn av lovlig forfall, skal straks melde fra om dette og oppgi forfallsgrunn. Forfall meldes på telefon 975 48 537 eller epost stig.kapskarmo@baerum.kommune.no

I begynnelsen av møtet blir det tre orienteringer:

- Rådmann Erik Kjelstadli orienterer om Bærum kommunes årsmelding for 2018
- Spesialrådgiver i Strategi- og utviklingsenheten, Odd Landsverk, orienterer om det nye innbyggerpanelet
- Spesialrådgiver i Grunnskoleavdelingen, Christian Sørbye Larsen, orienterer om saken Digital skole og fremtidens læring

SAKSLISTE

Saksnummer	Sakstittel	
017/19	Godkjenning av protokoll	
018/19	Handlingsprogram 2020-2023 - Økonomisk handlingsrom og prosess	
019/19	It takes a village to raise a child	
020/19	Digital skole og fremtidens læring	
021/19	Referatsaker	

Eventuelt



Dato: 19.03.2019 Arkivkode: N-125 Bilag nr: Arkivsak ID: 19/6002 J.post ID: 19/62421
Saksbehandler: Stig Olai Kapskarmo
Saksansvarlig: Stig Olai Kapskarmo

Behandlingsutvalg	Møtedato	Politisk saksnr.
Ungdomsrådet	01.04.2019	017/19

Godkjenning av protokoll

Forslag til vedtak:

Protokoll fra Ungdomsrådets møte 4.4.2019 godkjennes slik den foreligger.

Vedlegg:

Protokoll - Ungdomsrådet 04 03 19

4366329



Dato: 12.03.2019 Arkivkode: Bilag nr: Arkivsak ID: 19/5432 J.post ID: 19/54784
 Saksbehandler: Knut Skov Pedersen
 Saksansvarlig: Ove Myrvåg

Behandlingsutvalg	Møtedato	Politisk saksnr.
Ungdomsrådet	01.04.2019	018/19
Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne	01.04.2019	018/19
Eldrerådet	02.04.2019	020/19
Utvalg for samarbeid		
Hovedutvalg for barn og unge		
Hovedutvalg for bistand og omsorg		
Hovedutvalg for miljø, idrett og kultur		
Formannskapet	19.03.2019	063/19

Handlingsprogram 2020-2023 - Økonomisk handlingsrom og prosess

Formannskapet-19.03.2019- 063/19

Vedtak:

Saken tas til orientering.

Rådmannens forslag til vedtak:

Saken tas til orientering.

SAKEN I KORTE TREKK

Saken omhandler kort det økonomiske utfordringsbildet og orienterer om hvordan rådmannen vurderer det økonomiske handlingsrommet for perioden 2020–2023. Videre beskrives arbeidsprosessen med neste års handlingsprogram. Rådmannen foreslår at saken først behandles i Formannskape og deretter legges frem i hovedutvalgene, utvalg for samarbeid og rådene til orientering.

Rådmannens anbefaler å videreføre hovedstrategien fra de siste års handlingsprogram:

Tenke langt – og handle nå. Gjennom langsiktige strukturelle grep skal det sikres et driftsresultat som kan bære kommunens investeringer. Investeringene skal støtte utviklingen av morgendagens tjenester og ligge til grunn for utvikling av driftsformer som er bærekraftige også på lang sikt. Rådmannen vil i forbindelse med prosessen for handlingsprogrammet også beskrive et arbeid som omfatter kvalitetssikring av investeringsporteføljen og omstillingsbehovet frem mot 2024.

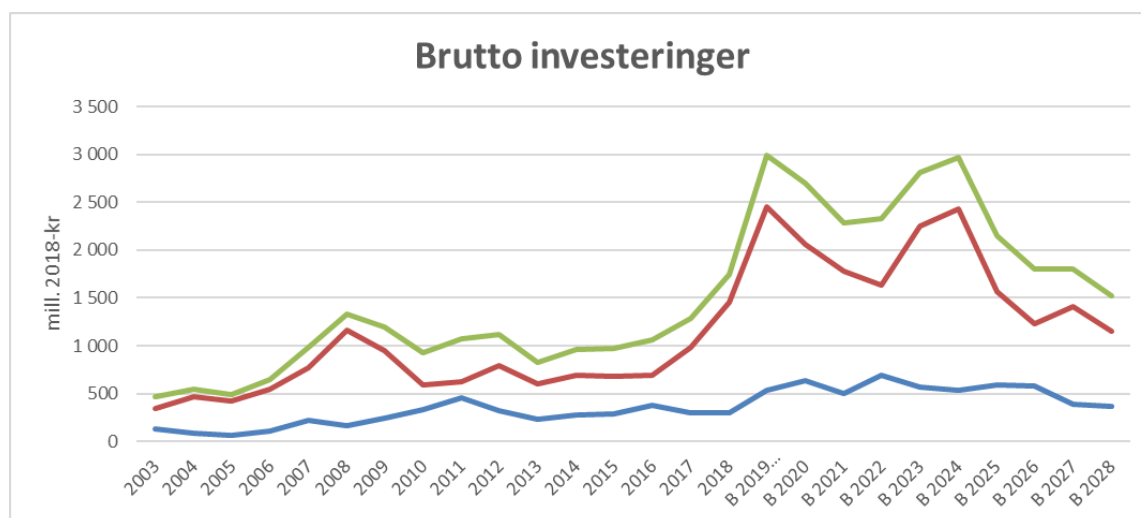
For å sikre nødvendig handlingsrom og komme opp mot det omstillingsnivået som angis i [Langsiktig driftsanalyse og investeringsplan 2019–2038 \(LDIP\)](#) er det i de senere års handlingsprogram vedtatt betydelige kostnadsreducerende tiltak. I forhold til 2018 nivået er det vedtatt en økning i tiltakene på 110 mill. i 2019 stigende til 270 mill. i 2022. Dette inkluderer en økning på 0,7 prosent årlig (cirka 50 mill.) fra og med 2022. Dette tilsvarer omtrent det regjeringen har synliggjort som kommunesektorens effektiviseringspotensial i de siste års statsbudsjetter. 2018 viser at alle tiltakene ikke er gjennomført etter planen. Fokuset i dette Handlingsprogrammet vil derfor være å sikre realisering av de vedtatte tiltakene, samt supplering med alternative tiltak der det er nødvendig.

Det vises forøvrig til FSK-sak 224/18 – *Økonomisk rapportering og årshjul 2019* vedtatt 18.12.2018.

Økonomisk utfordringsbilde

Det økonomiske utfordringsbildet er lite endret de siste årene. Høyt investeringsbehov på bakgrunn av fremtidig forventet befolkningsvekst, endring i befolknings sammensetningen og vedlikeholdsetterslep vil fortsatt prege kommuneøkonomien i årene som kommer. Økningen i de frie inntektene har vært høy de siste årene, mest sannsynlig som følge av skattereformen. Det er derfor rimelig å anta at skatteveksten ikke vil bli like høy på lengre sikt. Samtidig er det grunn til å forvente at veksten i de statlige overføringene til kommunene vil avta i årene som kommer. Dette som følge av mulig lave oljeinntekter og forberedelser til en situasjon med færre yrkesaktive per pensjonist. Det er heller ikke usannsynlig at rentenivået vil øke til «normalt nivå» på lengre sikt.

Figuren under viser utviklingen i brutto investeringer fra 2003 til 2018 (regnskap) og investeringsplanen frem til og med 2029 (justert for vedtatt handlingsprogram 2019–2022 og overførte midler fra 2018 til 2019).

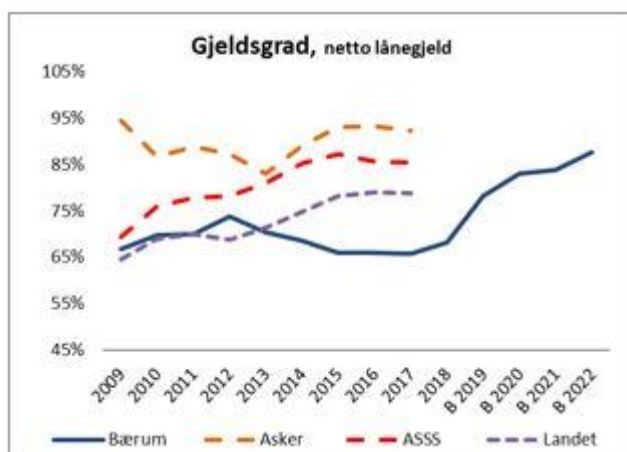


Som beskrevet i LDIP er kommunens langsiktige investeringsbehov høyt. Hovedtyngden av investeringer gjelder skole, barnehage og omsorg. Samlet sett vil investeringskostnader, både i form

av egenkapital og årlige rente- og avdragskostnader, båndlegge en større del av kommunens årlige inntekter enn tidligere år. I tillegg vil eldre bygningsmasse kreve økt innsats til vedlikehold.

I 2018 er det brukt 1,75 mrd. til investeringer som utgjør 85 prosent av revidert budsjett. I handlingsprogramperioden 2020 til 2023 er det gjennomsnittlig planlagt årlige investeringer for 2,5 mrd. Flere store prosjekter går nå inn i gjennomføringsfase og investeringsnivået vil derfor være høyt de nærmeste årene. Generelt vil den største utfordringen for investeringsnivået fremover være intern og ekstern gjennomføringskapasitet. Av de største investeringene i gjennomføringsfasen i perioden 2019 til 2023 kan følgende nevnes:

- Levre barneskole
- Lindelia bo- og behandlingssenter
- Carpe Diem – demenslandsby
- Svømmeanlegg på Rud
- Oksenøya senter (Treklang)



Selv om Bærum har en relativt lav gjeld sammenlignet med andre kommuner har lånegjelden, både samlet og til ikke-rentable investeringer, vært stigende de siste årene, og steg med 8,4 prosent fra 2017 til 2018. Gjeldsbeholdningen har økt med 63 prosent de siste 10 årene. Netto lånegjeld som andel av driftsinntektene er på om lag samme nivå i 2018 (68 %) som i 2017. Gjeldsgraden har vært ganske lik de siste ti årene. I Handlingsprogram 2019–2022 er det imidlertid beregnet at gjeldsgraden stiger opp mot 90 prosent i 2022 (Se figur) dersom de planlagte investeringene gjennomføres. Samtidig har disposisjonsfondene økt betraktelig de siste årene og utgjør i 2018 om lag en tredjedel av ett års budsjett.

Sektorenes resultater er etter en oppgang de siste årene blitt negativt i 2018. Dette antyder at eventuelle slakk i budsjettet er i ferd med å bli brukt opp, og at det er utfordringer med å få gjennomført enkelte innstrammingstiltak. Omstillingsbehovet øker i årene fremover og det må fortsatt fokuseres på å gjennomføre de vedtatte innstrammingstiltakene i tjenestene. Rådmannen vil følge dette særskilt opp. Som et første ledd i dette er det foretatt en risikoanalyse av tiltakene.

Figuren viser utviklingen i sektorenes mindreforbruk over tid.



Økonomisk handlingsrom 2020–2023 og forutsetninger

Med bakgrunn i det økonomiske utfordringsbildet beskrevet over, gir Rådmannen en foreløpig vurdering av det økonomiske handlingsrommet for perioden 2020–2023. Rådmannen vil understreke at det så tidlig i prosessen er usikkerhet rundt forutsetningene, både når det gjelder inntekter og utgifter, og at dette er et foreløpig utgangspunkt for arbeidet med Handlingsprogram 2020–2023. Dersom forutsetningene skulle endre seg vesentlig kan det bli behov for å justere de kostnadsreducerende tiltakene.

Bærum har en sunn økonomi sammenlignet med de fleste andre kommuner. Over tid har Bærum hatt gode inntekter samtidig som det har lyktes å holde driftsutgiftene på et moderat nivå. Dette har gjort det mulig å finansiere investeringene med 50 prosent egenkapital samtidig som reservene er økt. Gjelden er moderat, men det forventes økning i årene fremover. Reservene er planlagt brukt til finansiering av de høye investeringene de neste årene og for, på lengre sikt, gjøre overgangen til en forventet svakere kommuneøkonomi lettere.

Nøkkeltallene fra vedtatt Handlingsprogram 2019–2022 viser følgende:

Nøkkeltall	2019	2020	2021	2022	Mål
Netto driftsresultat	527	551	471	452	
Resultatgrad	4,9 %	5,1 %	4,3 %	4,1 %	Anbefalt 4%, min. 3%
Bufferfondet	403	335	177	102	Min. 100 mill. siste år
Egenkapitalfinansiering	50 %	50 %	50 %	50 %	50%, min. 40%
Likviditetsreserve	1 616	1 515	1 402	1 355	Min. 300 mill.

Resultatgraden er solid. Behovet for høy resultatgrad skyldes at driftsutgiftene må tilpasses for å dekke egenkapitalbehovet som det høye investeringsnivået krever. Planlagt resultatgrad forutsetter at de vedtatte innstrammingsiltakene gjennomføres.

Regnskapet for 2018 (ureviderte tall) viser et netto driftsresultatet 558 millioner kroner, noe som gir en resultatgrad på 5,3 prosent. Av regnskapsresultatet er 76 mill. foreslått avsatt til å styrke reservene, noe som øker handlingsrommet. På den annen side viser året 2018 at det, som nevnt over, kan bli utfordringer med å gjennomføre de planlagte innstrammingsiltakene som øker ut i perioden.

Foreløpige forutsetninger

Veksten i de frie inntektene de siste årene har vært langt høyere enn forventet. Forhold som

reduisert skattøre (statsbudsjett 2019) og lav avkastning i kapitalmarkedene i 2018 kan tilsi at skatteveksten i 2019 vil bli lavere enn tidligere år. Skatteinntektene er imidlertid krevende å budsjettere, og rådmannen legger foreløpig til grunn en gjennomsnittlig årlig nominell skattevekst på 4,5 prosent i handlingsprogramperioden som gir en årlig realvekst på cirka 1,2 prosent i de frie inntektene. Dette er noe under gjennomsnittlig vekst de siste ti årene.

I kommuneproposisjonen legges det vanligvis opp til at veksten i de frie inntektene dekker befolkningsvekst og endringer i demografi, lønns- og prisvekst. Som tidligere år, legger derfor rådmannen opp til å kompensere for lønns- og prisvekst og at det gis demografikompensasjon til grunnskole, barnehage og pleie og omsorg. Andre merbehov, blant annet som følge av endringer i demografi, vil bli vurdert i forhold til behovet for innstramminger og den samlede økonomiske situasjonen.

Investeringene bør søkes redusert der det er mulig, og fordeles over tid for å sikre langsiktig økonomisk bærekraft, og redusert risiko. Rådmannen vil derfor foreta en grundig vurdering av behov, arealbruk, standarder og alternative løsninger. Kommunens gjennomføringsevne vil også vurderes ved periodiseringen av investeringsbudsjettet. Det legges videre opp til å bruke av investeringsfond til finansiering i årene med spesielt store investeringer, fremfor å øke belastningen på driftsbudsjettet.

I forhold til 2018 nivået er det vedtatt en økning i omstillingsnivået på 110 mill. i 2019 stigende til 270 mill. i 2022. Dette inkluderer en økning på 0,7 prosent årlig (ca. 50 mill.) fra og med 2022. Dette tilsvarer omtrent det regjeringen har synliggjort som kommunesektorens effektiviseringspotensial i de siste års statsbudsjetter, og som i de senere år er lagt til grunn for årlig effektiviseringskrav i staten. Rådmannen vil i dette handlingsprogrammet beskrive en strukturert og tydelig tilnærming til omstilling mot 2024.

Statlige normer og lovpålagte ordninger gjør at utgiftsbehovet øker samtidig som handlingsrommet for innstramminger blir mindre. Utfordringen vil ligge i å sikre realisering av de samlede omstillingstiltakene kommunen har satt seg ambisjoner om å nå, og å supplere med alternative tiltak der det viser seg nødvendig.

Omstilling med kvalitet og bærekraft

Rådmannen forbereder et omstillingsarbeid som handler om å utvikle og forbedre kommunens drift i forhold til forventede forutsetninger fremover. Omstilling med kvalitet handler om å tilrettelegge for tydelige, samordnede og effektive tilbud til innbyggerne. Omstilling med bærekraft handler å analysere hvordan behovet for tjenester blant innbyggerne i kommunen endrer seg i fremtiden. Fase 1 vil fokusere på nå-situasjonsanalyse (baseline), omstillingspotensialer og fremtidens tjenester (robuste målbilder). Omstillingsplan (resultat fra fase 1) skal følge av forslag til handlingsprogram 2020-2023. Fase 2 vil være gjennomføring av sektoranalyser og videre utvikling av tjenestene.

Prosess

Det vises til FSK-sak 224/18 – *Økonomisk rapportering og årshjul 2019* vedtatt 18.12.2018 der de viktigste leveransene relatert til handlingsprogrammet er:

Mars:

- Sak om mer-/mindreforbruk 2018 og overføring av investeringsmidler fra 2018 til 2019.
- Sak om rammer for handlingsprogram 2020–2023 og økonomisk utvikling (medio mars).
- Årsrapport og årsregnskap for 2018.

April:

- Virksomhetsanalyser for sektorene

Mai:

- Økonomimelding I 2019 (slutten av mai).

September:

- Rådmannens forslag til handlingsprogram 2020–2023 (24. september).
- Økonomimelding II 2019 (slutten av september).

Oktober:

- Tilleggsinnstilling til handlingsprogrammet inkludert effektene av forslag til statsbudsjett og eventuelle ikke-innarbeidede effekter av Økonommelding II (slutten av oktober).

Månedlig:

- Enkel månedsrapport til formannskapet (unntatt for månedene januar, juni og desember).

Behandlingen i møtet 19.03.2019 Formannskapet**Votering:**

Rådmannens forslag ble enstemmig vedtatt.

Formannskapet-19.03.2019- 063/19:**Vedtak:**

Saken tas til orientering.



Dato:	Arkivkode:	Bilag nr:	Arkivsak ID:	J.post ID:
26.03.2019			18/30381	19/63574
Saksbehandler:	Petter Moen			
Saksansvarlig:	Erik Fjørland			

Behandlingsutvalg	Møtedato	Politisk saksnr.
Ungdomsrådet	01.04.2019	019/19
Hovedutvalg for barn og unge		
Hovedutvalg for bistand og omsorg		

It takes a village to raise a child

Rådmannens forslag til vedtak:

Sak om «It takes a village to raise a child» til orientering.

SAKEN I KORTE TREKK

Hovedutvalg for barn og unge fattet i møte 14.11.2017 følgende HP-vedtak: «Rådmannen bes komme tilbake med en sak som ser på hvilke muligheter vi har, og hvordan vi kan videreutvikle et godt skole/hjem arbeid på alle våre skoler under paraplyen «It takes a village to raise a child».

Rådmannen vil i denne saken redegjøre for arbeid og innsatser i kommunen som kan relateres til vedtaket, samt skissere det videre arbeidet på området. Arbeidet det vises til utføres av ulike kommunale tjenester, inkludert områderettet innsats, og frivillig sektor.

Rådmannen svarer i denne saken også ut punkt tre i vedtakene til Hovedutvalg barn og unge (sak 04/18) og Hovedutvalg Bistand og omsorg (sak 04/18) i sak Ensomhet som en folkehelseutfordring: *Rådmannen kommer tilbake med en sak som omhandler områderettet innsats og tiltak for å forhindre utenforskap og fremme sosial integrering.*

«It takes a village to raise a child» har budskap i seg om inkludering, innsats av og for fellesskapet i omgivelsene, altså om områderettet innsats og tiltak for å forhindre utenforskap og fremme sosial integrering.

Tidligere behandling

[Ensomhet som folkehelseutfordring](#), behandlet i Hovedutvalg barn og unge som sak 4/18 og

Hovedutvalg for Bistand og omsorg som sak 4/18.

Redegjørelse

BAUNs vedtak henspiller til et kjent afrikansk ordtak som understreker samfunnets ansvar for at barn og unge skal få de beste utviklingsmuligheter. I Norge vil det være kommunene som i overført betydning vil være samfunnets landsbyer. En landsbys ansvar for barn og unge starter fra et barn er født, og før det. Internasjonale og norske studier viser at barn og unges livsjanser og fremtidsmuligheter påvirkes av nabolaget de vokser opp i.

Selve grunntanken i ordtaket «*It takes a village to raise a child*» handler om at det trengs et helt fellesskap av forskjellige mennesker som samhandler med barn, for at et barn kan hente erfaringer og utvikle seg i et mangfoldig og trygt miljø. Denne helhetstenkningen oversatt til en kommunal kontekst innebærer at man ikke kan avgrense til kun å se på de tiltakene som er rettet mot barn og unge. Man må også se på de innsatsene som handler om omgivelsens evne og kapasitet til å være de gode samhandlende aktørene som ethvert barn ifølge ordtaket er avhengig av.

I tillegg til omgivelsens betydning, har hvert barn sin unike og personlige «håndbagasje» av personlighetstrekk, evner, kunnskaper, følelser, relasjoner etc. Ensomhet er et fenomen som kan være vanskelig å sette ord på, men det er enighet om at ensomhet er en subjektiv, allmennmenneskelig og antakelig universell følelse som de fleste har kjent på av og til.

Uønsket ensomhet er en vond følelse som skyldes at det ikke er samsvar mellom de relasjonene man har og de man ønsker seg. I spesielle perioder av barne- og ungdomstiden er man ekstra sårbar for ensomhet, fordi mangel på venner, sosial aksept og tilhørighet vil kunne skade både selvfølelse, identitetsdannelse og utvikling. I hele barne- og ungdomstiden er det sosiale livet i endring. Å si at man er ensom er tabubelagt. Det vil være å innrømme at man er upopulær, og forbindes med skam og nederlag. Motsatt vil sosiale nettverk kunne bidra til sosial støtte. Gjennom nettverkene får vi kjærlighet og omsorg, blir verdsatt og tilhører et fellesskap med gjensidige forpliktelser. Dette har betydning for å utvikle god fysisk og psykisk helse.

Når kommunen skal satse helhetlig må det derfor legges en bred helhetsforståelse til grunn for all innsats. «*It takes a village to raise a child*» har mye av samme budskap i seg som kommunens visjon, «*Sammen for fremtiden, mangfold – raushet - bærekraft*».

Kommunens overordnede mål er å være med på å bygge et robust fundament for livskompetanse og livsmestring for barn og unge. Kommunens tjenester som helsestasjon/helsetjenester barn og unge, barnehager, skoler, kulturskole, barne- og ungdomstjenester med flere skal gi hjelp til utvikling av språk, kunnskaper, ferdigheter, tenkning, problemløsning, sosial inkludering og mestring, atferd, følelsesliv, karakterutvikling etc.

Ut over de kommunens tjenester, har kommunen også en rekke innsatser som nettopp har som formål å sikre en helhetlig tilnærming, øke mulighet for deltakelse i lokalsamfunnet og/eller styrke omgivelsene slik at de kan være de støttende ressurser i landsbyen som barnet trenger. Nedenfor nevnes kort noen av tiltakene og aktivitetene innenfor:

1. Helsestasjon
2. Barnehager og skoler
3. Områderettet innsats
4. SLT – Samordning av lokal rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak

5. Fritid

6. Frivillighet som er særlig relevante med hensyn til vedtakene.

Tiltakene er mer fylldig redegjort for i del 2: **Mer om saken.**

1. Helsestasjon

I Bærum får alle barn tilbud om regelmessig konsultasjon på helsestasjon. Tilbudet i helsestasjon følger standardisert program i henhold til anbefaling fra Helsedirektoratet. Målet med programmet er å bidra til at foreldre opplever mestring i foreldrerollen, bidra til godt samspill mellom foreldre og barn, fremme fysisk, psykisk og sosial utvikling hos sped- og småbarn, forebygge, avverge og avdekke vold, overgrep og omsorgssvikt, avdekke fysisk og psykisk utviklingsavvik tidlig, og å bidra til at barn får oppfølging og henvises videre ved behov. Gjennom helsestasjon etableres sosiale nettverk, blant annet barselgrupper.

2. Barnehager og skoler

Noen innsatser i barnehager og skoler som bidrar til at kommunen lever opp til intensjonen «*It takes a village to raise a child*» i hovedutvalgets vedtak:

- *Språkferdigheter*: I barnehagene satses det kontinuerlig på barns språkutvikling, hvor særlig Språksenteret har en viktig rolle.
- *Overgang barnehage/skole*: Det er utarbeidet nye rutiner for å sikre gode overganger mellom barnehage, barneskole og ungdomsskole «*Helhetlig opplæringsløp*»
- *Inkludering som valgfag i skolen*: Ung inkludering er et valgfag i skolen som har til hensikt å skape nye møteplasser mellom ungdom med flyktningbakgrunn og norsk ungdom.
- *Skolehelsetjenesten* skal ha et systemrettet samarbeid med skolen, samtidig som tjenesten bør ha oversikt over elevenes helsetilstand, bidra i undervisning i grupper eller klasser.
- *Læringsmiljøprosjektet*: Et styrket samarbeid mellom barnehage, skole og PPT for å jobbe systematisk og helhetlig rundt barns læringsmiljø.
- *Robustprosjektet*: Robustprosjektet skal motvirke stress og press ved å styrke elevenes sosiale og emosjonelle kompetanse og deres evne til å håndtere de utfordringene de møter i oppveksten.
- *Tverrfaglig samarbeid* med andre tjenester.
- *Foreldresamarbeid*.

3. Områderettet innsats

Hovedmålene med kommunens områderettede innsats er å redusere ulikhet, skape gode bomiljøer samt forebygge ensomhet og utenforskap. Gjennom iverksettelse og pilotering av ulike helsefremmende og forebyggende tiltak vil man få kunnskap om målrettede og virksomme tiltak, som kan ha overføringsverdi til hele kommunen.

Språkutvikling og språktrening kan øke mulighetene for deltakelse og inkludering i lokalmiljøet samt legge til rette for foreldres oppfølging av barnas skolegang. Noen eksempler på tiltak som er iverksatt gjennom områderettet innsats er:

- *Mat og prat*: Språkkafé og sosialt samvær
- *Sang og språk for de minste*: Samarbeid med musikkpedagog for å styrke språkferdighetene hos de minste barna.
- *Fysisk aktivitet i SFO*: Samarbeid med idrettslag for å øke interessen for fysisk aktivitet
- *Folkehelsesatsing*: I samarbeid med Smaksverkstedet testes det ut om man kan få økt bevissthet rundt kosthold og matlaging på ungdomsskoletrinnet.

- *Språkgrupper på bibliotek og ved seniorsentre:* Tilbudet ved biblioteket er et åpent tilbud for alle som ønsker å trene på å snakke norsk. Tilbudet ved seniorsenteret retter seg i særlig grad mot arbeidsledige mødre/fedre og har som mål å knytte deltakerne nærmere arbeidslivet.
- *Språkløftet:* Biblioteket skaffer til veie bøker på ulike språk som lånes fritt ut til minoritetsspråklig foreldre i barnehage.
- *Fysisk aktivitet:* I samarbeid mellom NAV, seniorsenteret på Rykkinn og fysioterapitjenesten i kommunen er det igangsatt trimgrupper for seniorer og kvinner med etnisk minoritetsbakgrunn.
- *Læringsmiljøprosjektet/ Oppvekstmiljøprosjektet.* Hvert år er det nye skoler med tilhørende barnehager som blir implementert i denne omfattende satsingen på et inkluderende oppvekstmiljø hvor foreldre og lokalmiljø er viktige suksessfaktorer.

4. SLT – Samordning av lokale rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak

SLT modellen bygger på en tverrfaglig og tverrsektoriell organisering og sikrer samhandling på tvers av programområder og i samarbeid med foresatte, trossamfunn, frivillighet, samt eksterne samarbeidspartnere som blant annet politi som jobber opp mot barn og unge. Modellen skal bidra til at både unge som faller utenfor får bistand, men også for at kommunens barn og unge generelt skal ha trygge, gode og inkluderende oppvekstvilkår. Bærum kommune har flere tiltak som skal sikre samarbeid og inkludering i lokalsamfunnene. Kommunen ved SLT har etablert et dialogforum med formål om å styrke samarbeidet på tvers av de frivillige organisasjonene og trossamfunnene. I tillegg, for å sikre at personer som er nye i Bærum blir tatt imot på en god og inkluderende måte skal det prøves ut en ordning med faddere, med tilknytning til skolene, for familier som er nye i kommunen. Målet er å styrke inkludering i lokalmiljøet.

5. Fritid

Bærum kommune ønsker at alle skal ha samme valgmulighet til å delta i organiserte fritidsaktiviteter, uavhengig av foreldrenes økonomi. For å bidra til dette, satses det på følgende tiltak for barn og unge i familier med vedvarende lavinntekt:

- Fritidsstipend
- Støtte gjennom NAV
- Tett samarbeid med fritidsorganisasjonene for å sikre et spleiselag

6. Frivilligheten

For å løse fremtidens utfordringer når det gjelder omsorg, integrering og utvikling av gode lokalsamfunn vil vi være avhengige av frivillig innsats og sosialt entreprenørskap i enda sterkere grad enn i dag. Det er i krysningpunktet mellom kommune og innbyggere at det skjer noe. Det er når vi gjør ting sammen at vi får ting til å skje. Å ha en god dialog med lag, foreninger og innbyggere er derfor viktig. Kommunens samarbeid med frivillige og næringsliv er viktig i denne sammenheng.

Fremtid og veien videre

Bærum kommune har et mangfold av innsatser, tjenester og tiltak rettet mot befolkningen. Kommunen har igangsatt prosjektet Sammen for velferd for å skape et mer oversiktlig og tilgjengelig tjenestetilbud for innbyggere med bistandsbehov, og for å sikre at tjenestene dekker faktiske behov nå og i fremtiden. Det er satt følgende delmål for prosjektet:

- Samordne tjenestetilbud og sørge for bedre sammenhenger mellom tilbudene
- Utvikle, videreføre og videreutvikle tilbud og arbeidsmodeller som har dokumenterbar effekt
- Jobbe mer i direkte kontakt med bruker og involvere hele familien

- Sørgje for riktig dimensjonering med tanke på nåtidens og fremtidens behov
- Prioritere ressurser tidlig i barnets liv, og tidlig i et sykdomsforløp for eldre
- Utsette og redusere behov, utvikle resultatmål og kvalitetsmål

I arbeidet fremover vil det vektlegges å styrke innsatsen som handler om å legge til rette for økt inkludering gjennom ulike sosiale nettverk. Et kjennetegn for velfungerende lokalsamfunn er det mangfoldet av sosiale nettverk som utgjør den «landsbyen» innbyggerne er en del av. Både sosiale nettverk med jevnaldrende og sosiale nettverk på tvers av aldersgrupper er viktige i et lokalsamfunn. Sosiale nettverk på tvers av alder kan ha en forebyggende effekt ved at de kan representere en form for positiv sosial kontroll, men også gi kunnskap og innsikt som grunnlag for felles innsats.

Det er særlig tre forhold som påvirker mulighetene for deltakelse i sosiale nettverk, språk, økonomi og isolasjon/segregering.

Noen viktige innsatsområder i det videre arbeidet:

- Få alle med, rekruttere til barnehageplass og arbeide for at alle gjennomfører utdanningsløpet.
- Arbeidet for å styrke foreldreutvalg i barnehage og skole som den viktige ressurs dette kan være for barn og unge, men også for barnas familier.
- *Oppfølging av skolearbeid:* Styrke foreldrene der det er behov for det, slik at de kan følge opp barnas skolearbeid. Her kan man se på om erfaringer fra Dønski, hvor Marie Plahtes kontakt med foreldre har gitt resultater for gjennomføring av videregående skole.
- *Språk som brobygger inn til fritidssektoren og sosiale nettverk:* Deltakelse i fritidsaktiviteter er en viktig inngangsport til sosiale nettverk for barn og unge. Ved å ytterligere satse på å øke norskferdigheter hos foreldre, vil forutsetningene for å kunne følge opp barnas fritidsaktiviteter styrkes samt at foreldrene selv vil få en inngangsbillett til lokalsamfunnets sosiale nettverk.

Rådmannen vurderer at det videre arbeidet med innsats og tiltak som bidrar til ytterligere realisering av hovedtanken bak «*It takes a village to raise a child*» vil ivaretas innenfor kommunens generelle forebyggende tjenester, gjennom satsningen Sammen for velferd, områdesatsningene og gjennom de øvrige prosjekter og tiltak som er omtalt i denne saken.

DEL 2 – MER OM SAKEN:

Bakgrunn

Selve grunntanken i ordtaket «*It takes a village to raise a child*» handler om at det trengs et helt fellesskap av forskjellige mennesker som samhandler med barn, for at et barn kan hente erfaringer og utvikle seg i et mangfoldig og trygt miljø. En landsbys ansvar for barn og unge starter fra et barn er født, og før det. Helhetstenkningen innebærer at man ikke kan avgrense til kun å se på de tiltakene som er rettet mot barn og unge. Man må også se på de innsatsene som handler om omgivelsens evne og kapasitet til å være de gode samhandlende aktørene som ethvert barn ifølge ordtaket er avhengig av.

I Norge vil det være kommunene som i overført betydning vil være samfunnets landsbyer. Bærum kommune er allerede i gang med mye godt arbeid for å utvikle «landsbyen» og skape gode

oppvekstmuligheter for hvert eneste barn og hver eneste ungdom som bor i kommunen. Ved siden av kommunens egne tiltak og tjenester er det også av avgjørende betydning å videreutvikle det samarbeidet som er etablert med frivillige aktører. Punktene i dette kapitlet vil gi en oversikt over noe av det arbeidet som er iverksatt/pågår og som kan relateres til vedtaket.

1. Helsestasjon

I Bærum får alle barn tilbud om regelmessig konsultasjon på helsestasjon. Tilbudet i helsestasjon følger standardisert program i henhold til anbefaling fra Helsedirektoratet. Målet med programmet er å bidra til at foreldre opplever mestring i foreldrerollen, bidra til godt samspill mellom foreldre og barn, fremme fysisk, psykisk og sosial utvikling hos spes- og småbarn, forebygge, avverge og avdekke vold, overgrep og omsorgssvikt, avdekke fysisk og psykisk utviklingsavvik tidlig, og å bidra til at barn får oppfølging og henvises videre ved behov. Gjennom helsestasjon etableres sosiale nettverk, barselgrupper blant annet.

Helsestasjonen samarbeider med barnehager, og dette samarbeidet utvikles fortløpende. I samarbeid med barnehage og skole gjennomføres det nå et folkehelseprosjekt i Rykkinn. Det skal samarbeides om å utvikle foreldresamarbeidet i barnehage og skole.

2. Barnehager og skoler

Barnehage og skole har en unik posisjon til å kunne bidra til barn og unges utvikling, for dit kommer elevene hver dag over mange år. Barnehage og skolen har også en plikt til å gi alle elever et miljø som fremmer helse, trivsel og læring. Voksne i barnehage og skole som møter barna/de unge hver dag, er sentrale i dette arbeidet. Hvilke tiltak fremmes som effektfulle for helse og trivsel for ensomme elever?

Innsatser i barnehage

Bærum kommunes barnehagemelding vektlegger barnehagen som helsefremmende og forebyggende arena:

«Gode erfaringer gjennom trygge relasjoner styrker barnas selvbylde. Økt trivsel bidrar til positiv utvikling. Å arbeide med relasjonene mellom voksne og barn, og barna imellom, er sentralt for å kunne gi barna utviklingsmulighet i et trygt og inkluderende barnehagemiljø».

Kvalitetsplan for barnehagen 2015 – 2018 som ble utarbeidet på bakgrunn av barnehagemeldingen har et satsingsområde *Arbeid mot mobbing* og kvalitetsplanen har også fokus på foreldresamarbeid. I barnehagens kvalitetsplan gjeldende fra 2019 er et satsingsområde *Livsmestring* og hvor et sentralt tema for arbeidet er at barna har et trygt og inkluderende oppvekstmiljø. I kvalitetsplanen er også kommunikasjon og språk satsingsområde og kommunen har også et språksenter som bidrar til å styrke språkmiljøene i barnehagene.

Overgangen mellom barnehage og skole

Bærum har etablert gode overgangsrutiner mellom barnehage og skole, for å sikre kontinuitet og forutsigbarhet for barna. Overgangsrutinene er utarbeidet på bakgrunn av eksisterende praksis i Bærum, og har blitt utarbeidet gjennom en bred involvering av styrere og avdelingsledere for 1. trinn/SFO. Rutinene skal ta hensyn til barnas individuelle behov for tilrettelegging i overgangen og ta utgangspunkt i barnas interesser. Alle barnehager og skoler/SFO skal ha felles «grenseobjekter», som er noe som barna vil kjenne igjen fra barnehagen når de begynner på skolen/SFO.

Innsatser i skolen

HEMIL-rapporten «Sammenhengen mellom psykisk helse, skolemiljø, skoletrivsel og skoleprestasjoner», konkluderer med at det er viktig at skolen legger til rette for tiltak som fremmer både livstilfredshet og skoletrivsel og at det bør være tiltak som retter seg både mot hele elevgruppen og mot elever som trenger det spesielt (Samdal, 2009). Da er det viktig å avdekke hvilke faktorer som er viktig for helsen. Ofte vil de samme faktorene som kan virke forebyggende, være de som skaper helse, trivsel og livskvalitet (Major, et al. 2011) De viktigste indikatorene for god psykisk helse hos voksne er:

- en sterk identitet
- sterke sosiale bånd
- god selvfølelse

Utviklingen i barne- og ungdomsårene er avgjørende for om dette blir en realitet.

De barn og unge som er mest sårbare for å bli ensomme, er de engstelige og beskjedne barna (Halvorsen 2008, Lasgaard and Elklit 2009, Lund 2012, Vanhalst 2012), men barn med utagerende atferd kan også være i faresonen.

Høsten 2015 tilbød Østerås ungdomsskole valgfaget «Innsats for andre» (IFA) for første gang. Da prosjektet startet opp jobbet elevene med eldre eller barn, men noen ønsket å gjøre en innsats for flyktninger. Det ble derfor inngått et vellykket samarbeid med innføringsklassen ved Hauger skole i januar 2016, og ideen om å jobbe med inkludering gjennom obligatoriske valgfag var blitt en realitet. Prosjektet er særlig viktig da flere elever med flyktningsbakgrunn har vansker med å få norske venner og å lære språket. Gjennom valgfaget «Innsats for andre» møter minoritetsspråklige elever norske ungdommer på egen alder, som kan introdusere dem til norsk ungdomskultur.

ROBUST-prosjektet i bærumsskolen har til hensikt å styrke elevenes evne til å håndtere de utfordringene de kan møte i oppveksten. Målsettingen er å øke deres sosiale og emosjonelle kompetanse, samt å øke elevenes motivasjon for skolearbeidet. Undervisningsopplegget er kalt ROBUST og er utviklet av Læringsmiljøsentret og Handelshøgskolen ved Universitetet i Stavanger.

ROBUST-prosjektet vil bli evaluert av forskere ved de nevnte institusjoner. Det er viktig å få mer kunnskap om hvordan et slikt undervisningsopplegg virker inn på norske ungdomsskoleelevers motivasjon for skolen og evne til å takle utfordringer de møter. Internasjonal forskning tyder på at slike tiltak har flere positive effekter, men det trengs mer forskning som er gyldig for norske elever som begynner på ungdomsskolen. Forskningsprosjektet ledes av professorene Mari Rege og Edvin Bru.

Læringsmiljøprosjekt barnehage skole

Hovedmålet med prosjektet er å sikre gode og trygge barnehage- og skolemiljøer uten mobbing og andre krenkelser. Kommunen skal tenke helhetlig i arbeidet med tidlig innsats, og både barnehage, skole og PPT skal kunne tenke tidlig innsats og se på helheten barnehage - skole i sitt arbeid med krenkelser og mobbing. For å utvikle skolens og barnehagens læringsmiljø, jobbes det med følgende områder:

- Kartlegge barnas/ungdommenes læringsmiljø og sette inn forskningsbaserte tiltak for økt trivsel, inkludering og stopping av krenkelser og mobbing
- Gode relasjoner (mellom voksne og mellom voksne og barn)
- Skole/barnehage hjem samarbeid
- God voksenledelse/klasseledelse

- Utvikle robusthet gjennom blant annet sosial kompetanse, problemløsning og stressmestring

3. Områderettet innsats

Hovedmålene med kommunens områderettede innsats er å redusere ulikhet, skape gode bomiljøer samt forebygge ensomhet og utenforskap. Gjennom iverksettelse og pilotering av ulike helsefremmende og forebyggende tiltak vil man få kunnskap om målrettede og virksomme tiltak, som kan ha overføringsverdi til hele kommunen.

Det arbeides med områderettet innsats og nærmiljøutvikling spesielt i områdene Rykkinn, Fornebu, Emma Hjorth og Skytterdalen. Et systematisk arbeid med å forebygge utenforskap og fremme sosial integrering skal videreføres, innen rammen av områdesatsningen.

- Innsatsen for å skape stabile boforhold, og inkluderende nærmiljøer styrkes.
- Støtteordninger for deltakelse i sosial aktiviteter styrkes, og utvides med tidlig innsats i barnehage.
- Områderettet innsats vil vektlegge medvirkning og bidrag fra barn og unge og deres familier i utviklingen av inkluderende og helsefremmende nærmiljøer.

Noen eksempler:

Emma Hjorth

I arbeidet med, blant annet å utvikle en felles tiltakspakke for å sikre god språkopplæring og foreldreveiledning for barn og foreldre på Emma Hjorth ble det i april 2017 igangsatt en områdesatsing på Emma Hjorth. Det skulle utarbeides et foreløpig kunnskapsgrunnlag ved å tegne et utfordringsbilde av barn og unges oppvekstvilkår, nærmiljø og generelle levekår for befolkningen i området.

Det ble vurdert til å være behov for å legge til rette for økt grad av organiserte aktiviteter for barn og unge, og å tenke forebyggende mht. til barn og unges helse, språkutvikling og trivsel i nærmiljøet.

På samme tid ble det utlyst kommunale innovasjonsmidler. Områdesatsingen søkte, og fikk 260 000 kroner til å prøve ut tiltak, knyttet til funn i kunnskapskartleggingen. Tiltakene som beskrives under har planlagt varighet på ett til to år (2018). De skal vurderes og evalueres fortløpende for å gjøre nødvendige justeringer og tilpasninger i forhold til behov og rammer.

Tiltak som prøves ut:

- **Mat & prat** er et språkkafe tilbud og tilbys hele befolkning på Emma Hjorth i Emma kafes lokaler. Etablere språkkafe/forum/møteplass i Emma kafes lokaler.
- **Sang og språk** for de minste i samarbeid med profesjonell musikkpedagog. Språk og sang i barnehagen i den hensikt å styrke de norskspråklige ferdighetene hos de aller minste barna, slik at overgangen mellom barnehage og skole blir så god som mulig. Dette er et samarbeid mellom musikkpedagog Bente Bogen og Bærum kommune, og foregår i Emma Hjorth barnehage. Tiltaket gjennomføres blant ett- og to åringene fordelt på to grupper.
- **Fysisk aktivitet** for 2.-4. trinn(SFO) og 5. trinn i samarbeid med Sandvika Basket. Skolebasket på Emma Hjorth skole er et samarbeid mellom Inklusjon-Inkludering gjennom idrett, Sandvika basket og Bærum kommune. Hensikten er å skape økt interesse for fysisk aktivitet blant barn og unge.
- **Folkehelsesatsing** med vekt på kosthold og matlaging i samarbeid med Smaksverkstedet og

Bærum kommune på Vøyenenga ungdomsskole.

Selv om det er tidlig i prosessene, kan man allerede nå se noen resultater av tiltakene. Språkkafeen har samlet lokalbefolkningen i alle aldre og fra flere nasjoner. Språk & musikk opplegget i barnehagen viser at sang, musikk og språk gir både språklig utvikling, trivsel og en kulturell plattform, særlig for barn uten norskspråklig bakgrunn. Forsøket med basket i SFO og for 5. trinnslevene har samlet opp imot 60 elever, og nå har skolen fått det til slik at Sandvika basket har faste treningskvelder. Flere barn har allerede meldt seg inn i klubben. Fritidsstipend blir tildelt etter behov. Videre har Norges Basketforbund gjort Emma Hjorth piloten til en nasjonal pilot på inkludering gjennom idrett. Satsingen på mat på Vøyenenga ungdomsskole hadde en noe forsiktig start, men nå fortelles det om stor popularitet for tilbudet, og fra januar 2019 gis også tilbudet til Emma Hjorth skole.

Rykkinn

I et landsbyperspektiv er det de voksne, det vil si foreldregenerasjonen – og «besteforeldrene», som er majoriteten. De er normgiverne og har spesielt ansvaret for oppfølging av de yngre. I dette «landsby-perspektivet» er det grunnleggende at tiltak ikke tar ansvaret fra foreldrene, men legger til rette for at de kan ta det.

For å få til dette er det nødvendig å tenke bredere enn tiltak kun rettet direkte mot barn og unge. Brobyggende tiltak for å øke foreldre- og besteforeldres deltakelse i samfunnet vil både gavne og fremme integrering, også for den yngre generasjon.

Nedenfor vises en skematisk oppstilling av innsatser, tiltak og temaer, hvor ulike faglige kulturer og tilnærminger skal samarbeide i et komplekst begrepsfelt, hvor «sannheten» sjelden er klar og entydig, men snarere uttrykkes i mangfold.

<i>«Universell» Behovsorientert</i>	<i>«Landsbyen» (Rykkinn) Løsningsorientert</i>	<i>«Målgrupper» Problemorientert</i>
Bibliotek	Språkkafe ¹	Ensamhet/isolasjon
Skole	Barnehagebibliotek ²	- Uten familie/nettverk
Barnehage	Språkgrupper ³	- I familien
Helsetjenester	Trimgrupper	- I etniske grupper
Seniorsenter	Ensamhetsprosjekt	
Frivillighetssentral		
	Fritidsklubb	Språk
	Sommerjobbprosjekt	Oppfølging av egne barn
	Leksehjelp	- <u>Barselsgrupper</u>
	Utstyrsboden (under planlegging)	- Skole/lekser
		- <u>Idrett/org.fritid</u>
	Idrettslag	- barnehageplasser
	Vel/borettslag	Økonomi
	Ulike organisasjoner	Oppfølging av egne barn
	Menighet(er)	- Bursdager
		- Idrett
		- Turer/ferie

Å ha

tilstrekkelige ferdigheter i norsk er en viktig inngangsport til deltakelse i sosialt liv og samfunnet for øvrig, og en viktig forutsetning for foreldre til å kunne følge opp barnas skolegang. Ut over de allmenne ordningene og tiltakene i NAV og Voksenopplæringen, er det etablert en rekke ytterligere tiltak i området Rykkinn/Belset som bidrar til styrking av norskferdigheter:

Språkkafeen er et tilbud hver tirsdag ved Bærum bibliotek avdeling Rykkinn og er åpent for alle som vil trene på å snakke norsk. Her kan deltakere som måtte ønske det også øve på enkle skriveoppgaver. Tilbudet drives av to bibliotekarer pluss frivillige språkverter (pensjonerte pedagoger). Tiltaket drives som uforpliktende dropin og deltakerantallet er derfor varierende – med mellom seks til 15 deltakere.

Tiltak i språkarbeidet i Belset barnehage går ut på at biblioteket skaffer til veie bøker på forskjellige språk som deponeres til fritt utlån til foreldrene i regi av barnehagen.

Språkgruppene eller språkaféen startet opp i 2016 for arbeidsledige mødre/fedre med mange barn ved seniorsenteret på Rykkinn. Målsettingene med etablering av språkgruppene var å øke norskferdighetene slik at brukerne kommer nærmere arbeidsmarkedet. Mange av brukerne ved seniorsentrene har mye å bidra med som ressurspersoner. Selve språktreningen foregår to ganger i uken á to timer og i etterkant kan deltakerne gå tur med en senior for å praktisere og samtale på norsk. Deltakere som har vært med på tiltaket har evaluert det som positivt. I tillegg til økte norskkunnskaper har tiltaket har flere positive ringvirkninger. Det er både et sosialt tilbud som bringer mennesker sammen og blir kjent på tvers av kulturer, samtidig som økte norskferdigheter bidrar til at foreldrene har større forutsetninger for å forstå hva som blir sagt på foreldresamtaler. Dette er viktig for oppfølging av barna, og deres deltakelse og tilknytning til det norske samfunnet. Nå er dette tiltaket flyttet til Sandvika.

Etter de positive erfaringene med språkkaféen er samarbeidet med seniorer utvidet. NAV Bærum har gått sammen med seniorsenteret på Rykkinn og med fysioterapitjenesten i kommunen og igangsatt trimgrupper. Deltakere er kvinnelige seniorer og kvinner med etnisk minoritetsbakgrunn. Målsettingen med tiltaket er å senke terskelen for deltakelse i helsefremmende aktiviteter og inkludering i sosiale fellesskap. Tiltaket startet opp høsten 2016.

Skytterdalen

Med målsetting om å bedre boforholdene i to kommunale blokker i Skytterdalen ble det i 2017 igangsatt et prosjekt for at kommunen i samarbeid med innbyggerne skulle arbeide for å bedre bo- og oppvekstmiljøet i Skytterdalen. Politikere og ansatte i barnehagen i området er direkte involvert i arbeidet. Tiltak som har blitt satt inn er bl.a. etablering av lekeplass for barna tilhørende de kommunale blokkene, ny utforming og opparbeiding av uteområder, beskjæring av grønt og friluftsområdet, juletretenning, 17 mai feiring, dugnader, beboerfest, forslagskasse til nye tiltak fra beboerne, nye postkasser og ringeklokker, fjerning av tagging og mose. Det er gjennomført beboerundersøkelse om hvordan det er å bo i de kommunale boligene. Det er ansatt en miljøvaktmester som skal bidra til å skape trivsel og det er opprettet et gårdstyre og et innbyggerutvalg.

Gårdstyret som består av engasjerte beboere i de kommunale blokkene utaler seg på vegne av fellesskapet og spiller inn ønsker og behov til kommunen for at bo – og utemiljø skal bli bedre for de som bor der. En ansatt fra kommunen er med i gårdstyre.

Innbyggerutvalget består av 4 politikere, innbyggere fra ulike adresser i Skytterdalen (inklusive de kommunale blokkene), styrer fra barnehagen i Skytterdalen, og 2 kommunalt ansatte. Dette utvalget er et rådgivende organ og ser på Skytterdalen i sin helhet for å løfte området til å bli et bedre sted å bo.

Fornebu

I Strategi for utvikling av fornebusamfunnet foreslår rådmannen at kommunen frem til 2020 skal legge vekt på at det arbeides med løsninger på behov som gjelder:

- Fornebutårnet sentrumsområde – ny kunnskap og gammel klokskap
- Ung fritid – sammen med ungdommen
- Oksenøya senter – et sted der folk møtes
- Klimaklok delingsøkonomi – skape engasjement og vilje
- Digital samhandling – nå ut og kommunisere med mange
- Byliv mens vi venter på byen – bygge relasjoner mellom folk
- Midlertidig bruk av arealer – skape samfunnsliv

Kommunen må være åpen for å delta i arbeid med andre tema som lokalmiljøet eller andre parter tar initiativ til. For å støtte opp om utvikling av relasjoner, kunnskap og erfaringer, er det aktuelt å få på plass samarbeid med forskningsmiljøer som kan følge og vurdere prosesser og resultater og gi bidrag til nødvendige forbedringer underveis.

4. SLT – Samordning av lokale rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak

SLT er en modell som forplikter både kommune og politi til å ha et tett og nært samarbeid rundt bestemte innsatsområder i sitt felles rus- og kriminalitetsforebyggende arbeid. I Bærum kommune retter arbeidet seg mot barn og unge i aldersgruppen 0-23 år, med unntak av området forebygging av ekstremisme som ikke har aldersbegrensning.

SLT modellen bidrar til en tverrfaglig og tverrsektoriell håndtering når kommunen står overfor utfordringer. På denne måten får man sikret helheten kommer tydeligere frem. Modellen sikrer samhandling på tvers av programområder og samarbeid med foresatte, trossamfunn, frivillighet samt eksterne samarbeidspartene som jobber opp mot barn og unge.

SLT modellen skal sikre at tiltakene iverksettes mot hele målgruppen, barn og unge 0-23 år. Modellen jobber både for å hjelpe unge som faller utenfor, men også for at kommunens barn og unge generelt skal ha trygge, gode og inkluderende oppvekstsvilkår.

Innenfor SLTs sitt ansvarsområde ligger også arbeidet med å forebygge hatkriminalitet og voldelig ekstremisme. Å forebygge ekstremisme og utenforskap er et samfunnsansvar der vi er avhengig av at alle samfunnsborgere og offentlige tjenester trekker i samme retning. Regjeringen påpeker i sitt arbeid mot voldelig ekstremisme at: «Felles for mange personer som søker seg til ekstremistiske miljøer er en opplevelse av utenforskap; å ikke passe inn eller følelsen av å mislykkes på skolen, blant klassekamerater, i arbeidslivet, i lokalmiljøet eller i samfunnet». Dette legger også føringer for hvordan Bærum kommune har valgt å jobbe med utfordringen. Det å skape et inkluderende "Bærumssamfunn" der ingen faller utenfor, er et overordnet mål i forebyggingsarbeidet.

Bærum kommune har flere tiltak som skal sikre samarbeid og inkludering i lokalsamfunnene. Gjennom SLT modellen er det etablert et dialogforum med formål om å styrke samarbeidet på tvers av de frivillige organisasjonene og trossamfunnene. Det holdes faste møter i året, samt arrangeres informasjonskvelder til større deler av befolkningen. Disse møtene benyttes også til en felles oppdatering mellom kommune, politi og organisasjonene rundt utfordringer knyttet til radikaliserings og voldelig ekstremisme.

5. Fritid

Fritidsaktiviteter gir grunnlag for sosiale nettverk og vennskap, og kan hindre utenforskap og marginalisering.

Bærum kommune ønsker at alle barn og unge skal ha samme valgmulighet til å delta i organiserte fritidsaktiviteter, uavhengig av foreldrenes økonomi.

For å sikre at barna får et fullverdig fritidstilbud har Bærum kommune opprettet et fritidsstipend. Fritidsstipendet er økonomisk støtte til unges fritidsaktivitet, for familier med svak økonomi. Hvilke utgifter som ligger i et fullverdig fritidstilbud vil variere avhengig av aktivitet, men vil normalt dreie seg om kontingenter, lisenser, utgifter til arrangementer/cuper og lignende. Hva foreldrene selv kan betale, og hva som organisasjonen kan bidra med, vil også være varierende, men hensikten er å lage et «spleiselag» mellom alle aktører for å gi barna et godt fritidstilbud.

Foreldre som ikke klarer å dekke barnas utgifter til aktivitet, enten selv, eller gjennom bistand fra NAV, kan be organisasjonene om å søke utgiftsdekning gjennom stipendet.

Avdekker organisasjonen utfordringer med betalingsevne hos medlemmer på grunn av fattigdom, eller møter foreldre som ber om betalingsbistand for barn som ønsker å begynne med en aktivitet, kan organisasjonen søke om et fritidsstipend til dekning av de utgifter som er nødvendige for å sikre et fullverdig medlemskap i klubben/organisasjonen.

6. Frivilligheten

Ungdom og fritids nærmiljøsentert på Marie Plahte driver et mangfold av aktiviteter hver dag for barn fra 10-18 år. Aktivitetene skal bygge robuste barn gjennom kompetansehevede aktiviteter. De drar på turer, gjør aktiviteter på senteret og jobber med utfordringer i samfunnet på smarte og innovative måter. Samarbeid med frivillige organisasjoner og foreldre er avgjørende for at arbeidet her skal lykkes.

Samarbeidet med frivillige er tilrettelagt gjennom Minde hallen der Ungdom og fritid har tilrettelagt for at frivillige i nærmiljøet og innvandrerorganisasjoner i Bærum kan samarbeide med kommunen om barnas oppvekst, og øke foreldres oppvekstkompetanse og minske risikofaktorer.

Ungdom og fritid arbeider med å få på plass en lik plattform for samarbeid på Rykkinn.

Frivillige organisasjoner, med mange ildsjeler er viktige og sentrale for enkeltbarns og barne- og ungdomsgruppers oppvekstvilkår.

Skolene har tilbud om leksehjelp fra frivillige og natteravnpatruljer er utbredt i kommunen.

En svært viktig frivillig ressurs overfor barn og unge er barnehagenes og skolenes foreldreutvalg.



Dato:	Arkivkode:	Bilag nr:	Arkivsak ID:	J.post ID:
26.03.2019			19/3027	19/64034
Saksbehandler:	Susanne Kaaløy			
Saksansvarlig:	Siv Herikstad			

Behandlingsutvalg	Møtedato	Politisk saksnr.
Ungdomsrådet	01.04.2019	020/19
Hovedutvalg for barn og unge		

Digital skole og fremtidens læring

Rådmannens forslag til vedtak:

Hovedutvalg for barn og unge tar saken om digital skole og fremtidens læring til orientering. Rådmannen vil rapportere om arbeidet årlig i Tilstandsrapporten.

SAKEN I KORTE TREKK

Bærum kommune har siden våren 2015 gjennomført satsningen «Digital skolehverdag». Saken ble senest behandlet i Kommunestyret i juni 2017 (sak 075/15). I denne saken redegjør rådmannen for status i Digital skolehverdag, hvordan det arbeides for å sikre at lærere og ledere får tilstrekkelig kompetanseheving og hvordan rådmannen sikrer brukerinvolvering fra elever og foresatte. I tillegg redegjøres det for hvordan rådmannen i det videre ønsker å ruste elever, lærere og ledere for undervisning og læring i 21. århundre, innenfor rammen av fagfornyelsen og bærumsskolens rammeverk for kvalitet «Bedre læring».

Digital skole

Pr. september 2018 hadde alle elever og lærere i bærumsskolen en digital skolehverdag. Alle ledere og lærere har fått grunnopplæring i bruk av nettbrettet. Opplæringen er gitt av kommunens «Digitale fyrtårn» og alle skoler har lokale digitale veiledere som skal bistå med veiledning og opplæring på egen skole. Alle skoleledere har deltatt på egne ledersamlinger i implementeringsfasen, og det er etablert nettverk av samarbeidsskoler som møtes to ganger i året for å dele eksempler på god praksis. Parallelt med dette, har rådmannen etablert lærende nettverk mellom alle skoler innen temaene «Digital dannelse» og «Profesjonsfaglig digital kompetanse». Alle skoler har informasjon om Digital skolehverdag på sine nettsider. Flere skoler har opprettet «Digiråd» for å sikre brukerinvolvering fra elever og foresatte. Rådmannen vil fortsette arbeidet

med brukerinvolvering fra elever og foresatte ved å opprette «Digiråd» på hver skole. Digital skolehverdag er en sentral del av fremtidens læring. Viderutvikling av elev- og lærerroller og bruk av digitale verktøy i undervisning vil stå sentralt i rådmannens innsats frem mot 2024. Kommunen vil følge opp arbeidet som en systematisk utviklings- og evalueringssprosess, med sikte på å summere opp erfaringene årlig og samlet etter fire år. Den digitale satsningen skal knyttes nært til det samlede utviklingsarbeidet og inngå som et grunnlag for fremtidens læring, som skissert i denne saken.

Fremtidens læring

Fra høsten 2020 innføres fagfornyelsen, som skal sikre at skolen rustet barn og unge til å håndtere fremtidens utfordringer. Skolen skal skape læringsarenaer der elevene får være aktive, undersøkende, samarbeidende, kreative, kritisk tenkende og reflekterende. Teknologien skal være en sømløs del av dette viktige arbeidet. Skolen må derfor legge til rette for læring på tvers av digitale og analoge arenaer og bruke dem der det er hensiktsmessig og fremmer læring. Det sentrale spørsmålet er dermed ikke *om* det brukes digitale verktøy i opplæringen eller ikke, men *på hvilken måte* alle verktøy og undervisningsmetoder brukes slik at elevene kan utvikle kunnskaper, ferdigheter og holdninger for å kunne mestre livene sine og kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet.

I en tid med store samfunnsendringer er det viktig med en tydelig og utviklingsorientert skoleeier som gir retning. Rådmannen vil fortsette å gi kompetanseheving knyttet til hvordan teknologi kan brukes for å skape læring for det 21. århundre, blant annet gjennom bruk av digitale fyrtårn, digitale veiledere, samarbeidsskoler, lærende nettverk for ledere og lærere og veiledning på skoler som har behov for det. Dette arbeidet vil bidra til med å skifte fokus fra selve teknologien til å utforske nærmere hvilke arbeidsformer og arenaer som legger til rette for god undervisning og læring i 21. århundre.

Bakgrunn for saken

Bærum kommune etablerte våren 2015 et pilotprosjekt for satsingen Digital skolehverdag ved fem skoler (Sak 066/14 BAUN). Satsingen ble besluttet utvidet med ytterligere 10 skoler høsten 2015 (Sak 075/15 BAUN). Kommunestyret vedtok 21.06.2017 at Bærum kommune skal inkludere alle skoler i satsingen Digital skolehverdag innen utgangen av 2018. (Sak 075/17 Kommunestyret).

Kommunestyret 21.06.17 – 075/17

- Bærum kommune inkluderer alle skoler i satsingen Digital skolehverdag innen utgangen av 2018
- Digital skolehverdag fases inn i tre puljer: august 2017, januar 2018 og august 2018. Digital skolehverdag følgeforskes til og med skoleåret 2020-2021. Langtidsstudier vurderes i forbindelse med forskning finansiert over FOI-fondet.
- Det gis årlig statusrapport for Digital skolehverdag i Tilstandsrapporten
- Rådmannen bes innarbeide økonomiske konsekvensene av videre utrulling av Digital Skolehverdag i ØM1/HP 2018-2021.
- Det er svært viktig at foreldre og foresatte har grundig innsikt i hvordan arbeidet med lærebrettene påvirker barnas læringsarbeid. Rådmannen bes derfor utarbeide grundig informasjonsmateriell og rutiner for dette arbeidet.
- Arbeidet med opplæringen av lærere og ledere innen digital kompetanse, og bruk av læringsbrettene i undervisningen, er avgjørende for læringsutbyttet til elevene. Hovedutvalget ber Rådmannen videreutvikle opplæringsprogrammet for lærere og ledere

Vedlegg:

Vedlegg Kompetanseutvikling digital skole og fremtidens læring

4389412

DEL 2 – MER OM SAKEN

Digital skole er nå implementert ved alle kommunens grunnskoler, og skal være et fundament i en relevant, effektiv og læringsfremmende skolehverdag.

Skolen i et samfunnsperspektiv

Skolens virke og utvikling er tett vevd sammen med øvrig samfunnsutvikling. NOU 2015:8

«Fremtidens skole» peker på at dagens og morgendagens samfunn stiller en rekke nye krav til deltakelse i arbeidsliv, organisasjonsliv og i hjem og fritid. Enkeltmennesket og samfunnet er stilt overfor lokale og globale utfordringer knyttet til sosial, kulturell, økonomisk og teknologisk utvikling, og til hvordan vi kan skape en bærekraftig utvikling.

Vi står i dag overfor nasjonale og globale endringer som krever nye svar og løsninger. Tenke langt, handle nå er et viktig budskap i Bærum. Det er nå vi kan forberede oss på en fremtid vi vet vil komme. Befolkningsvekst, demografisk utvikling, nye krav og nye oppgaver til kommunen. Samtidig får olje inntektene mindre betydning i norsk økonomi, og det må skapes nye arbeidsplasser utenfor oljesektoren, en omstilling som ikke kan vente. Klimaendringer stiller oss overfor store utfordringer, og vi må finne nye løsninger, og digitalisering og automatisering endrer hvordan varer og tjenester produseres.

Opplæring i skolen står i disse dager overfor et veiskille, og fra høsten 2020 innføres fagfornyelsen som skal sikre at samfunnet ruster barn og unge til å håndtere fremtidens utfordringer.

Grunnopplæringen skal bidra til å utvikle elevenes kunnskap og kompetanse slik at de kan bli aktive deltakere i et stadig med kunnskapsintensivert samfunn. Opplæringen skal være relevant for barn og unge og gi dem kunnskap, ferdigheter og kompetanse slik at de kan møte morgendagens utfordringer i arbeid og fritid.

Digitalisering og digital kompetanse omfatter emner fra humanistiske, samfunnsvitenskapelige og realfaglige fagområder. Krittisk tenkning og teknologiforståelse, grunnleggende ferdigheter og sosialt samspill er områder som henger sammen med og påvirkes av den teknologiske utviklingen. Bruk av digitale verktøy og læremidler griper inn i elevenes arbeid med fagene og i utvikling av deres sosiale kompetanse. Videre utvikling av bærumsskolen må ses i lys av dette og teknologi må bli en sømløs del av læringsarbeidet for både elever, ansatte og ledere.

Innovasjon i opplæringen

65 % av elevene som begynner på skolen i dag vil ende opp i yrker som ennå ikke finnes, meldte World Economic Forum i sin «The Future of Jobs»- rapport i 2016. De trekker frem applikasjonsutviklere, stordataanalytikere og dronepiloter som eksempler på yrker som ikke fantes for 10 år siden.

I dag er de fleste mennesker avhengige av å kunne bruke digital teknologi i samfunns- og arbeidslivet. Vi opplever endringer som følge av at vi tar i bruk ny teknologi. Det kan være endringer som oppleves som positive når vi får nye tjenester og velferdsløsninger, samtidig kan innføring av ny teknologi gjøre oss usikre blant annet fordi det stilles krav til kompetanse når teknologien tas i bruk, enten det er på skolen, i arbeidslivet, eller som privatpersoner. Hvilken teknologi, hvilken kunnskap og hvilken kompetanse har vi bruk for i fremtidens Norge, og hva betyr dette for elevenes læring for fremtiden?

Bærum kommune har fra januar 2015 og frem til høsten 2018 innført nettbrett 1:1 til elever og lærere puljevis i fem puljer. Ved innføring av digitale enheter 1:1, har bærumsskolen kunnet oppfylle Kunnskapsløftets kompetansemål knyttet til digital kompetanse og grunnleggende

ferdigheter, samtidig som grunnskoleopplæringen går gjennom en innovasjon med hensyn til å endre gjengs praksis i klasserommene og dermed møte elevenes opplæringsbehov som individer og som gruppe. Noen omtaler endringene i skolen som et paradigmeskifte.

Gjennom å fornye grunnskoleopplæringen skaper vi nye muligheter for elevene, ansatte, innbyggerne og samfunnet. Bærum kommune har gått i front med sin systematiske innføring av nettbrett og satsing på kompetanse for lærere og ledere. Satsingen er evaluert i tre omganger, de to siste av Rambøll, og tiltak og gjennomføring har blitt justert i tråd med funn og anbefalinger.

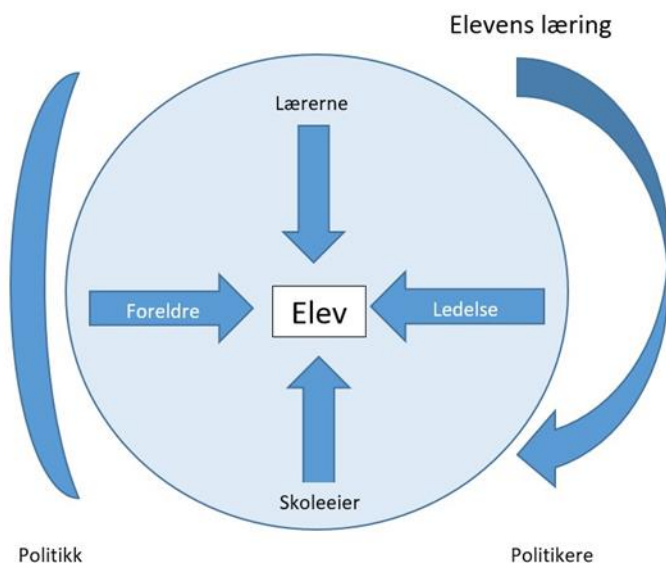
Digital skole og effekt

Skoleeier skal gi tydelig retning for målrettet og koordinert innsats i bærumsskolen, og skal etterspørre den forventede effekt av oppsatte mål.

Bærum kommune har investert i digital infrastruktur til alle skoler og 1:1 nettbrett til nærmere 20 000 elever og ansatte. Det ble innledningsvis også rigget en kompetansehevingsmodell for å sikre medarbeidere og skoleledere tilstrekkelig teknologiforståelse samt en ramme for profesjonsutvikling innen digital didaktikk på den enkelte skole. Det ble lagt tydelige føringer og forventninger om endret lærerrolle, som følge av de nye mulighetene innføring av digitale verktøy og læremidler åpnet for. Videre en effektivisering av elever og ansattes arbeidshverdag.

Effektiviseringsgevinster uttrykkes i følgeevalueringen, hvor elevene svarer at de har fått bedre tid samt at de blir tettere fulgt opp av sine lærere. Lærere uttrykker på samme måte at de får mulighet til å følge elevenes læringsarbeid tettere, undervisningsopplegg kan deles og kommunikasjon med elevene kan enkelt skje via applikasjonen Showbie.

Den teknologiske utviklingen gir mange muligheter, men også noen utfordringer. For utdanningssektoren betyr det at dagens elever skal utdannes til å løse problemer som vi ennå ikke kjenner, med blant annet teknologi som ennå ikke er utviklet, i jobber som ennå ikke eksisterer.



Dette perspektivet er utfordrende, men nødvendig også i et skoleeierperspektiv. Teknologi og automatisering påvirker samfunnet generelt og fordrer tett samspill og dialog mellom politikk, administrasjon og fag/profesjon på flere nivå. Det handler selvsagt om elevenes læring og skolegang, men det handler også om transformasjon av profesjonens utøvelse samt hvordan øvrige instansers arbeid endres og, direkte eller indirekte, påvirker skolen som organisasjon.

Selv om begrepet «digital innfødte» barn brukes om barn og unge i vår tid, er det en klar felles forståelse for at også digitale ferdigheter må trenes, digital dannelse bygges og forståelse for teknologiske muligheter og utfordringer utvikles i takt med barnets kognitive og sosioemosjonelle modenhet. Dette er et tydelig uttrykt oppdrag skolen har fått i form av sitt samfunnsmandat.

Parallelt er det et oppdrag som fordrer tett dialog med foreldrene. Bekymring for barnas totale skjermtid, ergonomi, krenkelser på nett er eksempler på svært viktige tema som ikke kan løses av verken skole eller hjem alene.

Via følgeevalueringen har man fått kunnskap om elevgrupper som opplever spesielt høyt utbytte av de nye muligheter digital skolehverdag gir. Teknologien blir for dem et kompensierende hjelpemiddel. Eksempelvis er dette elever med lese- og skriveutfordringer eller syn-/hørselsvansker.

Teknologi som kompensierende verktøy er et område som følges spesielt tett. Inneværende skoleår har alle elever på 1.-4.trinn fått automatisk tilgang til en applikasjon som i utgangspunktet er beregnet på elever med dysleksi. Erfaring viser at mange elever har stor glede av å bruke funksjonene som finnes i applikasjonen innledningsvis i sin lese- og skriveopplæring, mens elever med spesifikke lese- og skrivevansker får verktøyet automatisert helt fra skolestart og vil selvsagt ha dette tilgjengelig videre i sin skolegang.

Tilpasning av applikasjoner som digital læringsstøtte etter individuelle behov gjennomføres sømløst ved at skolen melder behov til IT Support som eksporterer bestilt læringsressurs direkte til elevens nettbrett.

Sosial utjevning er et område som følges tett da det er grunn til å tro det ligger ytterligere potensial for eksempelvis barn og unge i familier med lavt inntektsgrunnlag. Rådmannen vil følge tett hvordan teknologi kan gi et høyere læringsutbytte for nyankomne flerspråklige elever og deres familier.

Det er i tidligere politiske saker påpekt en redusert andel bærumselver med behov for spesialundervisning. Opplevd mestring via tilpasset opplæring i fellesskapet er en viktig endring for de elevene det gjelder, og i tråd med Nordahlutvalgets rapport Inkluderende fellesskap for barn og unge. Digital skolehverdag har åpnet for helt nye muligheter for differensiering og oppfølging av den enkelte elev.

Gutters læringsutbytte er og har vært i fokus siste år. Via følgeevalueringen har vi fått kunnskap til viktige faktorer som i stor grad tilskrives digital skolehverdag. Tettere dialog med lærer, varierte undervisningsformer, ulike måter å presentere egen kompetanse er faktorer de trekker frem som grunnlag for økt motivasjon for egen skolegang.

Medvirkning og involvering

Bærum kommune har som ett av sine fire hovedmål å legge dialog og medvirkning til grunn for utvikling av bedre løsninger. Medvirkning gir mulighet til å dra nytte av den kompetansen som innbyggerne besitter. Innbyggerne trekkes mer aktivt inn i løsningene av egne og felles problemer. Gjennom medvirkning skapes fellesskap der problemstillinger drøftes og løsninger finnes.

For at innbyggerne skal kunne involvere seg, forutsetter det at man inviterer til medvirkning i viktige og innbyggernære spørsmål, samt at formålet med medvirkning må være tydelig.

Foreldrene er en viktig ressurs og deltaker i eget barns læringsarbeid. Det er et mål at foreldrene skal få god innsikt i barnets læringsarbeid og kunne følge barnets utvikling ved innføring av nettbrett i skolen. Det er ved innføring av Digital skolehverdag lagt stor vekt på god og kvalitetssikret informasjon på skolens hjemmesider, og foreldremøter med informasjon og dialog. Ved omlegging til digital skolehverdag i bærumsskolen har det vært, og er fremdeles, helt nødvendig å etablere gode arenaer lokalt på den enkelte skole der sentrale spørsmål og problemstillinger kan drøftes. Temaer knyttet til digitalisering i opplæringen spesielt og digitalisering av samfunnet generelt kan løftes og drøftes ut fra ulike perspektiver. Hver skole har etablert et forum (Digiråd) der ledelse, elever, foreldre og lærere har tatt opp og drøftet problemstillingen knyttet til innføring av nettbrett 1:1. I dette forumet vil man kunne møtes og drøfte problemstillinger, dilemmaer og utfordringer vi som samfunn står overfor og finne frem til felles løsninger.

I kommunestyrets vedtak av 21.06.17 (075/17) ble det vektlagt at foreldre og foresatte måtte få innsikt i hvordan arbeidet med lærebrettene påvirker barnas læringsarbeid. Videre at Rådmannen utarbeider grundig informasjonsmateriell.

Det ble på et tidlig tidspunkt i piloteringen lagt opp egne faner på skolenes hjemmesider hvor grunnleggende informasjon ble gjort tilgjengelig. Eksempel på en slik fane vises i denne lenken: <https://www.bekkestua.barneskole.no/index.php?pageID=79>

Fanen omfatter tema som favner om alt fra utlånsavtaler, filter på nettbrettene, veiledninger, retningslinjer og FAQ/ ofte- stilte- spørsmål til systeminformasjon og applikasjoner. Videre er det på informasjonssiden lagt stor vekt på tema som er like aktuelle for både skole og hjem som tips for ergonomi, skjermtid og digital dannelse. Mange tema på sidene kommer i kjølvannet av drøfting i lokale Digiråd. En del av oppslagene er av dynamisk art og må oppdateres underveis i tråd med utviklingen.

Prosjektledelsen i Digital skolehverdag har tett dialog med kommunalt foreldreutvalg (BKFU) og drøfter saker og problemstillinger med dem. BKFU har blant annet deltatt aktivt i utforming av foreldreundersøkelsen som ble gjennomført som en del av Rambølls evaluering av Digital skolehverdag våren 2018. Videre samarbeider BKFU og skoleeier om minst ett årlig møtepunkt for alle FAU- ledere og skoleledere.

Prosjektledelsen i Digital skolehverdag har deltatt på en eller flere foreldresamlinger ved alle skoler. Dette har vært møter initiert fra skolens ledelse, men også møter hvor FAU har invitert til temamøter. Likeens har prosjektledelsen invitert til møter ved henvendelser fra enkeltforeldre. Det har vært en viktig del av arbeidet å lytte til innspill i form av både bekymringer og ideer til videreutvikling. Samlet har alle disse møtepunktene vært av uvurderlig verdi for fellesforståelse skole- hjem, samt å utnytte den unike ressurs foreldrene er for justering og videreutvikling.

Digital skolehverdag har ellers blitt en viktig påminnelse om grunnprinsippene i innbyggingsamarbeid og medvirkning. Skolens arbeid og endringer kan ikke skje uten direkte samhandling og dialog med foreldre og samfunn. Teknologi byr på mange nye muligheter, men også utfordringer. Dette fremkommer både i skolens erfaringer og hva foreldre melder fra om. Alle har ressurser som de ønsker å bidra med, både til eget og fellesskapets beste. Det er skolens ansatte som skal bidra til å finne disse ressursene, og bringe mennesker sammen der de i dialog kan se på utfordringer og mulige løsninger samt gi innspill på utviklingsmuligheter. For bærumskolene har lokale Digiråd gitt rammer for denne type samskaping hvor elever, foreldre og ansatte kan dykke ned i utfordringer og sammen finne de beste løsningene

Elevenes læring i 21. århundre

Bedre læring – rammeverk for kvalitet ble behandlet i BAUN i februar 2018 (BAUN 009/18).

Rammeverket løfter frem tre hovedområder som skal støtte videreutvikling av undervisningspraksisen og den kollektive profesjonsutviklingen på skolene: Vurdering for, som og av læring, dybdelæring og livsmestring.

Digital skolehverdag er en sentral del av skolenes praksis og vil fortsatt inngå som et eget satsningsområde. Samtidig skal bruk av digitale verktøy og læremidler skal være en naturlig integrert del av læringsarbeidet i alle sammenhenger der det gir merverdi for elevens læring.

Rammeverket er illustrert gjennom følgende modell:



Modellen er utformet som et hjul for å synliggjøre hvordan de ulike nivåene og handlingene er gjensidig avhengig av hverandre for å kunne skape god skoleutvikling. Hjulet kan «snurres», slik at de ulike delene kan sees i sammenheng med hverandre. Eksempelvis vil arbeidet med dybdelæring være avhengig av både høye ambisjoner og god presisjon, men også av profesjonell læring, ansvarliggjøring og en forskningsbasert tilnærming for å kunne bidra til at hver enkelt elev løfter seg.

Den innerste sirkelen beskriver hva som er det sentrale målet med arbeidet. Målet «hver enkelt elev løfter seg» betyr at hver enkelt elev i bærumsskolen skal bli møtt med høye forventninger og få utvikle sitt potensial for trivsel, mestring og læring.

Den neste sirkelen beskriver hva som skal prege arbeidet i skolen. Relasjon understreker at alt undervisnings- og læringsarbeid er avhengig av en god relasjon, uansett om det er voksne eller barn som lærer. Ambisjon dreier seg om at vi skal ha høye forventninger om mestring for alle elever, og for alle handlinger vi gjør i skolen. Presisjon dreier seg om at praksisen er tilpasset hver enkelt elev og at vi har en tydelig kommunikasjon og målretting.

Den tredje sirkelen beskriver de tre hovedområdene som skal støtte videreutvikling av undervisningspraksisen og den kollektive profesjonsutviklingen på skolene: Vurdering for, som og av læring, dybdelæring og livsmestring. For å synliggjøre hvordan dette kan gjøres, er det utarbeidet et sett med indikatorer med tilhørende beskrivelser av god praksis.

Den ytterste sirkelen beskriver hvilke prinsipper som ligger til grunn for utvikling av en god kultur for læring og samarbeid i organisasjonen. Samspillet mellom de ulike elementene i denne modellen bidrar til å heve kvaliteten på all undervisning og læring i skolen.

Modellen angir en skolekultur der:

- ansvarliggjøring brukes som prinsipp for å sikre elevenes læring og progresjon, og en kontinuerlig utvikling av skolen. Det omhandler også de ansattes læring og utvikling
- undervisnings- og læringsarbeidet kjennetegnes av profesjonell læring for alle.
- det er en forskningsbasert tilnærming til undervisning og læring for alle
- ansatte, elever og foreldre begrunner valgene sine i felles holdninger, normer og verdier. Det preger handlinger i skolen
- arbeidet som gjøres er transparent, i den forstand at det preges av samarbeid og deling, og er synlig og åpent

for alle

Gode læringsarenaer i det 21. århundre

I vårt samfunn står globalisering, digitalisering og livsmestring høyt på agendaen. Det hersker ingen tvil om at både kunnskap og kompetanse er nødvendige forutsetninger for å få finne løsninger på dagens og fremtidens samfunnsutfordringer. For å ruste elevene til å *«tilegne seg og anvende kunnskaper og ferdigheter til å mestre utfordringer og løse oppgaver i kjente og ukjente sammenhenger og situasjoner»* og for å *«oppøve deres forståelse, evne til refleksjon og kritisk tenkning»* slik formålsparagrafen angir, er det avgjørende at vi tilbyr dem autentiske og engasjerende lærings situasjoner. Dette handler om lærings situasjoner der elevene får være aktive, undersøkende, samarbeidende, kreative, kritisk tenkende og reflekterende. Det handler om å legge til rette for læring på tvers av digitale og analoge arenaer («Cross-Action-Spaces») og bruke dem der det er hensiktsmessig og fremmer læring. Slik sett er ikke det sentrale spørsmålet om det brukes digitale verktøy i opplæringen eller ikke, men på hvilken måte alle verktøy og undervisningsmetoder brukes for å fremme elevenes kunnskap og kompetanse, slik at de kan nå det aller viktigste målet: at de utvikler kunnskaper, ferdigheter og holdninger for å kunne mestre livene sine og kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet.

Fagfornyelsen, kompetanse og dybdelæring

Fra høsten 2020 innføres fagfornyelsen, som skal sikre at samfunnet rustet barn og unge til å håndtere fremtidens utfordringer. Alle fagene skal få nye kompetansemål med kjerneelementer som skal gi tydelige prioriteringer og skape sammenheng og progresjon. Det er introdusert et nytt kompetansebegrep som skal gi en felles referanseramme for hva kompetansemålene i fagene skal uttrykke og hva som kjennetegner dem:

«Kompetanse er å tilegne seg og anvende kunnskaper og ferdigheter til å mestre utfordringer og løse oppgaver i kjente og ukjente sammenhenger og situasjoner. Kompetanse innebærer forståelse og evne til refleksjon og kritisk tenkning» (Meld. St. 28 (2015 – 2016), side 28).

«Dybdelæring» og «progresjon» er introdusert som sentrale prinsipper for at elevene skal kunne utvikle kompetanse: *«Dybdelæring dreier seg om elevenes gradvise utvikling av forståelse av begreper, begrepssystemer, metoder og sammenhenger innenfor et fagområde. Det handler også om å forstå temaer og problemstillinger som går på tvers av fag- eller kunnskapsområder. Dybdelæring innebærer at elevene bruker sin evne til å analysere, løse problemer og reflektere over egen læring til å konstruere en varig forståelse» (NOU 2015:8, side 14).*

Tverrfaglighet defineres i Meld. St. 28 (2015 - 2016) som at *«elevene arbeider med problemstillinger eller temaer som krever kunnskaper og ferdigheter fra flere fag»* (s. 37). Målet med tverrfaglig arbeid er at elevene både skal øke sin forståelse for temaet og få bedre forståelse av de involverte fagene. Tverrfaglighet kan være én av flere måter å ivareta dybdelæring på.

Tre tverrfaglige temaer

Det er tydeliggjort at lesing, skriving, regning, muntlige ferdigheter og digitale ferdigheter skal videreføres som grunnleggende ferdigheter i opplæringen. Det skal også arbeides med tre temaer knyttet til utfordringer som vil være aktuelle over tid:

- Demokrati og medborgerskap
- Bærekraftig utvikling
- Folkehelse og livsmestring

En ny overordnet del skal sikre verdigrunnlaget

Med fagfornyelsen skal også «Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen» iverksettes. Den overordnede delen utdyper verdigrunnlaget i formålsparagrafen og de overordnede målsettingene for opplæringen. Overordnet del skal bidra til en bedre sammenheng i læreplanverket. Den skal også tydeliggjøre skolens helhetlige ansvar for utvikling av elevenes sosiale kompetanse. Den overordnede delen består av tre deler, som henger tett sammen: Opplæringens verdigrunnlag, Prinsipper for læring, utvikling og dannelse og Prinsipper for skolens praksis.

Læremidler for 21. århundre

Prosjektet «Innovativ anskaffelse digitale læremidler» handler om å bygge en infrastruktur som gjør det enkelt for lærere å finne de beste læremidlene for hver enkelt elev. Elever skal gis tilpasset opplæring ut fra sine forutsetninger. Eleven skal forstå hvorfor han/hun må lære og kunne reflektere rundt egen læring. Eleven skal få utfolde seg kreativt, føle mestring og opparbeide god selvfølelse. Eleven skal også oppleve skolen som et godt sted å være med mulighet til å samarbeide med medelever og lærere, og utvikle kunnskap, ferdigheter og holdninger som bidrar til livsmestring.

Gjennom prosjektet «Innovativ anskaffelse digitale læremidler» har rådmannen tatt initiativ til å skape et helhetlig system rundt anskaffelse og bruk av digitale læremidler. Dette er et omfattende arbeid og sammen med ca 90 kommuner har Bærum startet en drøfting med leverandører om utvikling av læremidler basert på elevenes behov i framtidens skole. Statped og tre fylkeskommuner har også ønsket deltakelse i dette arbeidet.

For å lykkes med prosjektet og avklare Bærum kommunes rolle, har rådmannen tatt initiativ til dialog med Utdanningsdirektoratet og Kunnskapsdepartementet, og med KS om finansieringsordninger. Rådmannen vil komme tilbake med mer informasjon om prosjektets fremdrift.

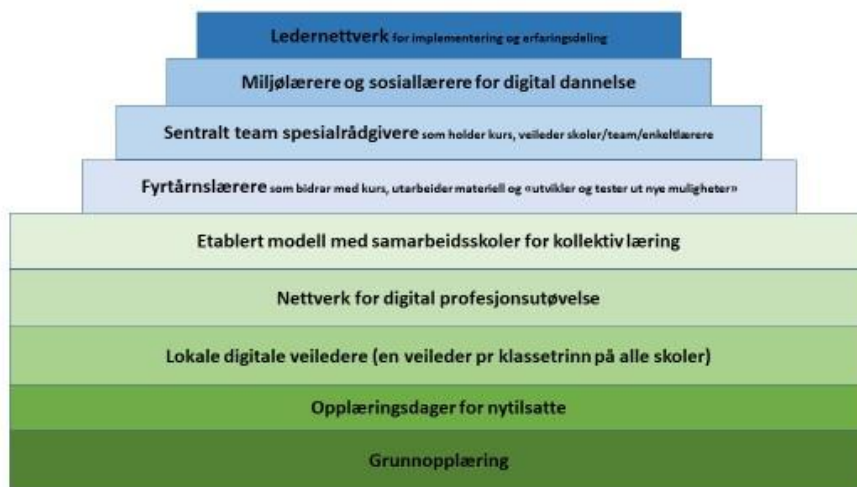
Gjennom prosjektets første faser har det blitt tydelig at adaptive digitale læremidler har stor interesse fra mange grupperinger og har potensiale til å bidra til bedre læring på mange områder ut over grunnskole. Dette arbeidet kommer til å ta tid, men samtidig er det læremidler som allerede er under utvikling og produksjon som vil komme til nytte i dag. Derfor er det nødvendig med noen strakstiltak som tilgjengeliggjør slikt materiale snarest mulig, og på den måten kan verdiøke de digitale flater som er under utrulling i mange kommuner akkurat nå.

Kompetanseutvikling

Utdanningsdirektoratet har utarbeidet et rammeverk for lærenes [profesjonsfaglige digitale kompetanse \(PfdK\)](#). Rammeverket tar for seg flere elementer som er sentrale i undervisning og læring i digitale kontekster. Rådmannen har introdusert verktøyet for alle skoleledere, digitale veiledere og lærerspesialister, og ønsker å bruke dette i det videre arbeidet med kompetanseutvikling. I forbindelse med utrulling av nettbrettene, har alle skoler fått opplæring av digitale fyrtårn, og digitale veiledere og ledere har deltatt på nettverkssamlinger. I Rambølls evalueringsrapport kommer det tydelig frem at lærere og skoleleder ønsker mer kompetanseheving knyttet til hvordan de kan bruke nettbrettene til å skape læring for det 21. århundre.



Fra skoleåret 2018 – 2019 er det arrangert lærende nettverk knyttet til digital profesjonsutøvelse for skoleledere, digitale veiledere og lærerspesialister ved alle skoler. På nettverkssamlingene drøfter deltakerne sentrale problemstillinger, får faglige innspill, deler praksisfortellinger og reflekterer over disse. Eksempler på temaer som drøftes i disse nettverkene er modellen for profesjonsfaglig digital kompetanse, hva dybdelæring i digitale omgivelser kan være og hvordan lærere kan bruke ulike analyseverktøy for å videreutvikle egen praksis, f. eks digital didaktisk design. I tillegg er det etablert nettverk av samarbeidsskoler, slik at skolene kan lære av hverandre. Arbeidet vil bli videreføres. Det blir viktig å beholde og videreutvikle den kompetansen som de digitale fyrtårnene innehar. De digitale fyrtårnene skal dele eksempler på gode undervisningsopplegg på en digital plattform, slik at lærere og ledere kan bruke disse som modeller og som utgangspunkt for refleksjon over egen praksis, både som enkeltpersoner, i team og i hele kollegiet. Arbeidet med å gi veiledning til skoler som har behov for bistand videreføres.



I Bærum kommunes administrasjonsportal LØP, er det nå lagt til en funksjon hvor hver enkelt medarbeider skal legge inn individuelle kompetansehevingbehov. Dette gir samlet et godt utgangspunkt for dimensjonering og målretting av sentrale kompetansehevingstiltak.

Følgforskning

Bærum kommune har i samarbeid med Universitetet i Oslo søkt Forskningsrådet om å iverksette et forskningsprosjekt knyttet til læring og vurdering i digitale klasserom. Hensikten med prosjektet er å finne eksempler på god undervisnings- og vurderingspraksis i våre klasserom, slik at andre kan lære av det, både lokalt og nasjonalt.

Rådmannen vil følge utviklingen av undervisnings- og læringsarbeidet i en digital kontekst tett og ønsker å inngå et samarbeid med universitets- og høgskolesektoren med tanke på videre forskning.

Det hele mennesket

Formålet med opplæringen er å ruste barn og unge til deltakelse i arbeidsliv, organisasjonsliv og fritid. Skolens oppdrag er å utdanne og danne den enkelte elev slik at han eller hun kan mestre sine liv. Elevene skal utvikle kunnskaper, ferdigheter og kompetanse både faglig og sosialt, og de skal utvikle sine holdninger og verdier slik formålsparagrafen angir.

Skolen skal åpne dører mot verden og fremtiden, og skolen skal gi elevene historisk og kulturell innsikt og forankring. Dette er et stort og omfattende oppdrag som krever mange innsatser som flettes sammen til en opplevd helhet.

Bruk av digitale enheter handler om elevenes læring og utvikling for fremtiden. Elevenes læring er knyttet opp til den teknologiske utviklingen i samfunnet og de mulighetene dette gir. Bruk av digital enheter har bidratt til å utvide læreres og elevers repertoar når det gjelder undervisning og læring.. Med læring i fokus produserer, kommuniserer, bearbejder, skaper og formidler elevene med nettbrettene som verktøy. Elever samhandler, deler og lærer sammen med medelever og lærere i større grad enn tidligere, og de går fra å være konsumenter og medskapere av digitalt innhold til å bli produsenter av innhold og kunnskap. Gjennom å ta i bruk digitale verktøy og læremidler får vi en mulighet til å bryte sosiale mønstre og se andre kompetanser hos elevene enn det vi ser gjennom tradisjonelle undervisningssituasjoner.

Bærumsskolen skal utdanne det hele menneske for fremtiden. Det betyr at vi skal bruke og utnytte teknologien der den gir merverdi i opplæringen, samtidig som vi skal utforske og utvikle god og læringsfremmende praksis i takt med den teknologiske utviklingen.

Med den teknologiske utviklingen ser vi at det er viktig å utvikle elevenes ferdigheter i å omgås med andre. Det handler om samarbeid, kommunikasjon og håndtering av konflikter. Utvikling av høy sosial kompetanse blir stadig viktigere fordi de «menneskenære» jobbene er i vekst, og fordi deler av arbeidslivet blir automatisert.

Bærumsskolen som en fellesarena for barn og unge får stadig større betydning. Skolen skal bidra til å utvikle elevenes potensial som mennesker. I skolen utvikler elevene i samspill med lærere og hverandre kunnskap, kompetanser, verdier og normer for fremtiden. Bærumsskolen skal være en samfunnsaktør i aktivt samspill med samfunnet og samfunnsutviklingen som elevene er en viktig del av.



Dato: 26.03.2019 Arkivkode: N-125 Bilag nr: Arkivsak ID: 19/6002 J.post ID: 19/69519
Saksbehandler: Stig Olai Kapskarmo
Saksansvarlig: Stig Olai Kapskarmo

Behandlingsutvalg	Møtedato	Politisk saksnr.
Ungdomsrådet	01.04.2019	021/19

Referatsaker

Forslag til vedtak:

Refererte dokumenter tas til orientering slik de foreligger.

Refererte dokumenter til orientering: